

skih visokošolcev na zagrebškem vseučilišču združili v enotno društvo pod naslovom »Jugoslovansko podporno društvo«.

= **Velikovec za združitev z Jugoslavijo.** Deželna vlada je prejela iz Velikovca dopis, ki razkrinjuje demonstracije Nemcev v Velikovcu ob prihodu ameriške komisije. Nemci so s sladkorjem, kavo in enakimi stvarmi podkupovali nezavedne Slovence, da so z njimi vred demonstrirali. Ko bi komisija prišla kako nedeljo dopoldne v Velikovec, bi ne slišala niti besede nemškega. Ves pošten Velikovec prosi deželno vlado, da ničesar ne opusti, da pride Velikovec pod Jugoslavijo.

= **Za slovenske visokošolce.** Slovensko tajništvo Narodnega Vjeća v Zagrebu sporoča, da se morejo oni jugoslovanski visokošolci, ki so bili izključeni iz nemških visokih šol, že sedaj brez izgube semestra vpisati na zagrebški univerzi.

= **Kulturno delovanje tržaških Slovencev.** Iz Trsta nam pišejo: Vara se, kdor misli, da so v sedanjih najhujših časih tržaški Slovenci položili roke križem in resignirano čakajo, kaj jim prinese usoda. Tržaška agilnost, kolikokrat preizkušena, ne miruje niti v teh časih, ampak se udeležuje na vsakem polju, tako tudi na kulturnem. Slovensko gledališče v Trstu deluje redno. Dne 6. t. m. popoldne smo imeli otroško predstavo »Krojač in njegova sreča«. Igro je spisal in predstavo vodil učitelj tovariš Josip Ribičič. Pevski zbor, šola in orkester »Glasbene Matice« vztrajno delujejo, tudi »Kolo« ima redne pjevske vaje. Duša obzi je naš tovariš Karol Mahkota. Z ozirom na šolski pouk storimo, kar je v sedanjih izrednih in težkih razmerah sploh mogoče. Naša ljubezen gori z visokim plamenom!

= **Protest dijaštva.** Glasom Dun. kor. urada javlja »Neues Wiener Tagblatt«: Včeraj, 11. t. m., se je vršilo tukaj zborovanje visokošolcev, ki so jih izgnali iz dunajskih visokih šol. Bilo je zbranih okoli 2000 dijakov in dijakinj. Po daljšem razpravljanju so sklenili položiti protest proti ukrepu državnega urada za uk, s katerim se inozemci tuje narodnosti, in proti odloku akademičnega senata, s katerim se jugoslovanski dijaki zaradi mariborskih nemških izredov izključijo iz dunajskih visokih šol. Dijaštvo zahteva ustanovitev visokošolskega odseka, ki naj bo sestavljen na podlagi splošne, enake, tajne in direktne proporcionalne volilne pravice. Daje zahteva, da kompetentne oblasti do 14. t. m. preklicajo odredbe izključitve in naznanijo, kaj menijo ukreniti glede ustanovitve visokošolskega odseka. — Dunajski listi javljajo: Zaradi mnogih vprašanj dijakov je rektor vseučilišča objavil oglas, kot pojasnilo določb medicinskega in modroslovnega dekanata glede predčasne potrditve semestra inozemskim nemškimi dijakom. V tem oglasu se javlja: Odredba glede predčasne potrditve semestra ima samo namen, napraviti mesto nemško-avstrijskim dijakom, ki se vrnejo iz ujetništva, v predmetih, za katere ni dovolj velikih prostorov na razpolaganje. Ni bilo nameravano, oškodovati prizadete dijake, kar izhaja že iz tega, da se jim bo tečaj polnoveljavno potrdil. Kar se tiče vpisovanja v prihodnji tečaj, bo državni urad za pouk o tem odredil.

= **Organizacija nižjih duhovnikov na Hrvaškem.** Danes, ko se zbirajo vsi narodni krogi, da čim bolj zastopajo svoje stanovske interese in urede svoje materialne stališče, so se zbrali tudi zastopniki katoliškega klera iz vse države SHS na zaupnem sestanku, da se posvetujejo o cerkvenih in stanovskih razmerah v katoliški cerkvi. Glavna točka je bila sanacija socialnih krivic, pod katerimi trpi vsa nižja duhovščina v Jugoslaviji. V tem oziru je bila sprejeta cela vrsta resolucij, ki bodo služile za smernice delovanja celotnega nižjega klera SHS.

= **Za samostojno hrvatsko evangeljsko cerkev.** Osješki »Jug« priobčuje članek, v katerem se poteza za osnutje samostojne hrvatske evangeljske cerkve. Na Hrvatskem je do 40.000 evangelikov, ki so naseljeni večinoma v Srijemu, v bivši vojni krajini. Te cerkvene občine so bile v cerkvenih stvarih deloma priključene dunajskemu evangelijskemu senoratu.

= **Iz začasne ustave kraljestva Srbob, Hrvatov in Slovencev.** Člen 15.: Svoboda vesti je neomejena. Vse vere so svobodne in stoji pod varstvom zakona, v kolikor ne nasprotujejo obstoječim zakonom, javnemu redu in pravici. — Člen 17.: Nauk je svoboden, v kolikor njegovo izvrševanje ne krši javnega reda in pravosti. Ljudskošolska izobrazba je obvezna in v javnih ljudskih šolah brezplačna. — Člen 18.: Vsak državljan ima pravico, da v mejah zakona pove svojo misel: v govoru, pismeno, v tisku ali slikah. Tisk je svoboden. — Člen 121.: Za veroizpovedi pripada notranja uprava njihovim duhovnim oblastem. Duhovne oblasti stoji pod nadzorstvom verskega ministra. — Člen

122.: Vse javne in zasebne šole in drugi izobraževalni zavodi so pod nadzorstvom državne oblasti. — Člen 123.: Dobrodelni zavodi in ustanove za prosveto in druge dobre namene, ki jih v življenju ali ob smrti osnujejo zasebni ljudje s svojim imetjem ali zakladi, bodo mogli obstajati samo, ako jih bo državna oblast zakonitim potom odobrila. Toda imetje teh zavodov se ne more smatrati kot državno imetje in se ne more porabiti za nič drugega, nego za tisto, za kar je namenjeno in kakor je namenjeno. Samo, ako se s časom zaradi izpremenjenih družabnih in drugih razmer pokaže, da to ni mogoče, se more to imetje po odobritvi zakonodajne oblasti in na predlog upravitelja dotičnega imetja porabiti v druge podobne namene. — Člen 124.: Vsak je dolžan, da služi v vojski.

= **Za analifabete v Bosni in Hercegovini.** Narodna vlada za Bosno in Hercegovino je izdala okrožnico, v kateri pozivlja vse učne zavode, kakor tudi posamezne učitelje in učiteljice, naj otvore kar največ tečajev za analifabete. V Bosni je danes približno 80 odstotkov analifabetov, ker je bivša avstro-ogrška uprava sistematično ovirala razvoj šolstva. Še poslednje leto je bilo 70 odstotkov šoloobveznih otrok brez šolskega pouka.

= **Šolske kuhinje.** Kuhinje v dunajskih šolskih poslopih, ki so za vojne služile vojaškim namenom, bo dunajska občina prepovedala v šolske kuhinje, kjer bodo ubožnim otrokom kuhali juho in se bodo deklice praktično vadile v kuhi.

= **Izgnani dijaki.** K dejstvu, da so izgnali jugoslovanske dijake z dunajskega vseučilišča, pripominja »Arbeiter Zeitung« to-le: »Ta izgon dijakov se je izvršil kot povrnitev za mariborske dogodke. Kot moramo te obsoditi, tako se moramo upreti tudi sklepu voditeljev visoke šole, ki se hoče maščevati nad onimi, ki tega niso zakrivali. Posledice so jasne. Jugoslovanski obilniki bodo izvajali nove povrnitve na ondotnih Nemcih in nemških napravah. Tako se vedno huje pritisne vijak, ki smo se ga priučili v štiriletni vojni. Ali ni v krogu akademskih osebnosti nobene, ki bi opozoril na to? Mi moremo to komaj verjeti in na vsak način jako obžalovati.«

= **Polkovnik Milan Pribečević,** ki smo ga omenili v 29. številu lanskega letnika svojega lista, namerava stopiti v pokoj, da se popolnoma posveti političnemu delu. Kot vojak je izvršil svojo nalogo, ker je doseženo zedinjeno SHS.

= **Kino in šolska mladina.** V Brnu je pregledalo učiteljstvo kinematografske filme in ugotovilo število šolskih otrok, ki kino obiskujejo. Od 3300 otrok v 95 srednjih in višjih razredih je hodila polovica semintja v kino, tretjina pogostoma ali pa redno in le šestina se ni bila nikoli v njem. Videli so pa v kinu: geografske slike 1656 krat, slike iz industrije in tehnike 1353 krat, mučenje živali 988 krat, pijance 1350 krat, prešestvovanje 1120 krat, otroke so zavrgli 163 krat, ustrelili so 1224 ljudi, zastrupili 625, zadavili tudi 625, obglavili 420, zadušili 336, zabodli 647, utopili 704, mučili 203, sežgali 23, žive zazidali 4, 207 se jih je razbilo; dalje: Plen 1645 krat, tatvino 1179 krat, požig in umor 1171 krat, samoumor 795 krat, detektivnih romanov 1225 krat. Celu v 250 od policije pregledanih kriminalnih romanov vidimo 97 umorov, 45 samoumorov, 51 prešestev, 16 slik, kako navaajo k odpeljavanju, 22 ženskih razbojništev, 176 tatvin, 25 vlačug, 35 pijancev in celo armado detektivov. Tako zastrupljajo mladino!

= **Politik in pisatelj dr. Ante Radič umrl.** Dne 10. t. m. je v Zagrebu nenadoma umrl politik in pisatelj dr. Ante Radič, brat znanega voditelja »Seljačke pučke stranke«, Stjepana Radiča. Dr. Ante Radič je bil ustanovitelj te stranke in njen prvi vodja. Pozneje ga je izpodrinil v vodstvo njegov mlajši, toda agilnejši in brezobzirnejši brat Stjepan. Ante se je nato držal v politiki bolj v ozadju.

= **Italijani proti našim šolam.** Iz Trsta nam poročajo: Vodstva ljudskih šol v Juljski Benečiji so prejela sledeči ukaz: »Najvišje poveljstvo kraljevske Italijanske vojske naznanja z odlokom dne 12. januarja 1919, št. 758, sledeče: 1. Poučevanje verouka v ljudskih šolah se ima vršiti kot dosedaj; oproščeni tega pouka so samo otroci, katerih starši izjavijo šolskemu voditelju ustno ali pismeno, da tega ne žele.

2. Zgodovinski in zemljepisni pouk se mora nanašati na zemljepis in zgodovino Italije namesto na bivšo Avstro-ogrsko monarhijo. V prvi vrsti se ima poučevati zemljepis okraja, kjer se nahaja šola, dotične dežele ter bližnjih krajev kraljestva. Zgodovinski pouk naj obsega dogodke iz časov osvoboditve Italijanskega naroda.

3. Nemški jezikovni pouk na ljudskih šolah s slovenskim ali hrvaškim učnim jezikom je nadomestiti z italijanskim. — Učitelji ljudskih šol bodo morali tekom meseca februarja 1919 predložiti okr. šol.

nadzorniku potreben učni načrt, v katerem navajajo svoje predloge glede izvedenja gornje odredbe z ozirom na okoliščine in potrebine šole ter sposobnosti učencev. — Iz Rateč na Orenjskem nam pišejo: Italijani ne pustijo več otrok v zasebnem delu šolskega okoliša Rateč v slovensko šolo. Silijo jih v nemško šolo v Beli peči, kjer jih poučujejo tudi italijansko. To je dokaz, kako blizu si stoje nemški in italijanski interesi.

= **Promocije sub Auspiciis — odpravljene.** Kdor je prejšnje čase v Avstriji vse šole dovršil z odliko, je dobil ob promociji za doktorja od cesarja zlat prstan z briljanti in s cesarjevim imenom; ta dar mu je izročil cesarski namestnik. Sedaj so to odpravili in ne nameravajo nič podobnega uvesti.

= **Kurzi za učitelje — vojne maturante.** Českoslovaško naučno ministrstvo pripravlja posebne kurze za učitelje — vojne maturante, ker je uvidelo nujno in neodložljivo potrebo takih kurzov. Ali bi ne bili tudi pri nas potrebni?

= **Tečaj za analifabete.** Dne 15. t. m. otvorijo v Mostaru tečaj za analifabete.

= **Otvoritev belgrajskega vseučilišča.** Senat belgrajskega vseučilišča je na seji dne 12. t. m. sklenil, da se začne vpisovanje dijakov dne 3. marca. Modroslovna fakulteta bo v poslojpu starega vseučilišča, tehniška in juridična fakulteta pa v drugih poslopih.

= **Česka politična visoka šola.** Glasom dunajskega kor. urada poroča praški »Narod«, da nameravajo v prihodnjih dneh preosnovati češko politično visoko šolo, ki bo v bodoče najbrže obstajala iz šestih oddelkov, od katerih je eden namenjen diplomaciji, drugi pa žurnalistiki.

Polemika.

Razpisana učna mesta in njih oddaja.

Dvakrat zaporedoma je prinesel »Učiteljski Tovariš« nekaj vrstic o razpisu učnih mest. Prvi kakor drugi notici moramo pritrditi; obe sta za svoje kraje pravilni. — A tako pravilno kakor to, pa ni nameriščen je na te službe. — Kjer so bili poprej okrajni šolski sveti v nemških rokah, so prešli zdaj v slovenske, in čuditi se ne smemo, da se novi udje malo ali pa nič ne spoznajo pri šolah. Ne jemljemo jim tega v zlo — saj se prej niso po večini nikdar zanimali za šole; to je bilo izključno v rokah Nemcev, ki niso pustili nobenega Slovenca sploh, kaj še slovenskega učitelja blizu. Cvetela je preteklija v tem oziru, da so dobili v takšnih okrajih le tovariši nemškega mišljenja najljepše službe — a cvete istotako zdaj, da dobivajo najlepše službe različne sorodnice glavarjev in drugih članov okrajnega šolskega sveta, oziroma višjega šolskega sveta. — Napravimo vendar enkrat konec krivicam, ki jih je trpele učiteljstvo do zdaj, in merodajni gospodje naj vendar stopijo na pot pravice! Le pomislimo, da je imelo naše učiteljstvo v prej nemškutarskih okrajih le slabše službe in je s poželjivim očesom gledalo na lepa mesta, kjer so sedeli nemški tovariši. Zdaj so morali le-ti oditi, a zdaj naj zopet prav isti učitelji gledajo, kako se zasedajo ta lepa mesta nezakonito po mladih sorodnicah članov okr. šolskega sveta? Nič ne pomagajo, če se sklicuje zapostavljeni učitelj na svoja službena leta ali na to, da je imel toliko in toliko let slabo mesto, in sicer le za to, ker je ostal značajan, zvest sin svojega naroda in se ni hotel preleviti v nemčurja — vse zaman!

Da napravimo konec tem krivicam, bo morala pač naša Zaveza, oziroma bodo morali naši zastopniki v okr. šolskih svetih kakor v višjem šolskem svetu strogo kontrolirati kompetente za posamezne službe. Če se oglašajo prosilci z obema izpitoma ali celo z več službenimi leti, se služba ne sme oddati na noben način z a č a s n o o n e m u, ki ima le z r e l o s t n i izpit in četudi je sorodnik tega in onega člana okr. šolskega sveta. Res je, da so nekatera mesta razpisana v stalno ali začasno nameščenje, a slednje le za slučaj, če se ne oglašijo prosilci z obema izpitoma. Če v razpisu ni pripombe »začasno«, je služba le za definitivno prosilce in se ne sme na noben način oddati »začasno« iz g o l e p r o t e k c i j e. Če člani okrajnega šolskega sveta tega ne vedo, je naloga dotičnega zastopnika učiteljstva, da jim razloži in da strogo pazi, da se ne zgodi nikomur krivica, sicer ga bo klicalo prizadeto učiteljstvo na odgovor. — Vsem kompetentom pa svetujemo, da n a z n a n i j o v s a k s l u č a j k r i v i c e n a š i m z a s t o p n i k o m v v i š j e m š o l s k e m s v e t u — le na ta način upamo priti do pravic, ki nam jih odrekajo še danes...

Iz Jugoslavije.

— **Za trezno Jugoslavijo.** Prejeli smo in objavljamo: Sestanek prijateljev trez-

nosti je bil nov korak k streznjenju našega naroda. Večji pomen je dobil zlasti s tem, ker so se ga udeležili štirje poverjeniki narodne vlade, med njimi predsednik nove deželne vlade. Namen sestanka je bil dvojen: 1. kako izvesti treznostno organizacijo, 2. kako delo »tabora« Svete vojske nadaljevati. Predsednik poroča, kaj se je že storilo od tabora dalje. Najprej, in sicer takoj tretji dan po taboru smo vzdignili na noge hrvatsko Sveto vojsko v Zagrebu. Medtem pa smo že zvedeli, da je hrvatska vlada vzela protialkoholno organizacijo pod svoje okrilje in ji zagotovila pokritje njenih izdatkov. Nasproti pa je iz Belgrada od velike srbske lože »Trezvenost« došel 27. januarja naši Sveti vojski poziv in povabilo, da se združimo v borbi za treznost jugoslovanskega naroda, kar se bo seveda zgodilo. Odgovorili smo jim zaenkrat pismeno, a v najkrajšem času stopimo z njim tudi v osebni stik v Belgradu samem. — Sveta vojska je dalje vložila več vlog na naše oblasti, tičočih se treznostne akcije, med drugimi zlasti: 1. Višjemu šolskemu svetu, da naj se pouk o alkoholizmu, zaukazano že prej po šolah na Kranjskem, predpiše za vse slovensko ozemlje. Višji šolski svet se je tej prošnji rad odzval ter bo izšel v kratkem nov tozadevni ukaz vsem šolam po Slovenskem. 2. Deželni vladi, da naj bi skrbela, da se njene odredbe glede omejitve pijančevanja po deželi točneje izvršujejo. Dočim se namreč v Ljubljani policijska ura precej dobro drži, prihajajo z dežele pritožbe, da se tam za vladne odredbe prav malo zmenijo, da ponekod pijejo in plešejo cele noči in se iz vladnih naredb norčujejo. — Razgovor je tudi prišel na prostorni shod gostilničarjev. Na tem shodu so gostilničarji povedali nekaj pametnih; med drugimi zlasti to, da naj se ne kaznuje samo gostilničar, ki predpise prestopi, marveč pijanec sam naj bo kaznjen! Dalje se so gostilničarji upravičeno pritoževali, da je pijanosti mnogo kriva prosta kuha žganja, ki jo je poverjeništvu za finance v eni svojih prvih odredb dovolilo. Verjamemo tudi, da imajo gostilničarji rajši trezne in mirne goste kakor pijance. Res pa je tudi, da je število gostilnic nad vso mero preveliko. Če je n. pr. v mestecu z 2000 prebivalci celih 33 gostilnic, ko bi jih za resnično potrebo gotovo zadostovalo 5, 6, kvečjemu 10, se iz tega jasno vidi, da nas je bivša Avstrija s to vrsto socialne oskrbe prebogata obdarila. Če pa je Avstrija vlekla dobiček iz ljudske propasti, tega Jugoslavija ne sme delati! Zato bo treba v tem oziru v naši mladi državi temeljite reforme. Gostilnice ne smejo biti kraji brezmernega popivanja, ampak naj res služijo svojemu prvotnemu in pravemu namenu: postreči hrane in okrepčila potrebnim. Potem bo gostilničarski stan res koristen in spoštovan. Predvsem je treba omejiti zganjanje in zganjekuho. 13.000 zganjarskih kotlov je posebna kranjska specialiteta in kranjska sramota. Po drugih deželah tega ni v toliki meri. Naša vlada tej zlorabi ne sme roke držati! — Predsednik deželne vlade obljubi, da bo vlada od svoje strani storila, kar ji je mogoče, da se bodo njene odredbe tudi po deželi izpolnjevale, da se pa ne sme vsega samo od vlade zahtevati. Niti orožniki ne morejo vsemu kaj. Ljudstvo samo mora skrbeti za red! Organizirani protialkoholiki po posameznih krajih so poklicani paziti, da se tozadevne vladne odredbe izpolnjujejo. — Sadjarski nadzornik Humeck priporoča popularizacijo treznostne ideje. — Poverjenik dr. Pogacnik nasvetuje predavanja o treznosti po vojašnicah. — Profesorica Štupčeva priporoča, naj se iznova prično gospodinjski tečaji, da bodo znale naše gospodinjice dobro postreči moškim in jih s tem bolj povezati na dom. — Ravatelj Rohman podarja, da je treba skrbeti, da se bo naše domače vino pridno eksportiralo, in pa tuje, niti hrvaško, še manj pa ogrsko in laško, k nam importiralo. Za pijanost in pijance zahteva drakonike kazni, sicer ne bo bolje. — Glede protialkoholne organizacije se je poudarjalo, da bi bilo za stvar najuspešnejše, če bi imela vsaka stranka svojo, kakaj potem bi izkušala pridobiti v svojih krogih kar največ članov in bi se pričela vesela tekma med posameznimi organizacijami. Tudi pri drugih narodih se grupirajo protialkoholiki po strankah. Voditelji posameznih organizacij pa naj bi tvorili skupni akcijski odbor. Tak medstrankarski akcijski odbor, broječ 15 članov se je izvolil takoj. Ta odbor ima voditi nadaljnjo akcijo za trezno Jugoslavijo.

— **Ženski shod** se je vršil preteklo nedeljo popoldne v Mestnem domu v Ljubljani. Na shodu je govorila sodružica Alojzija Stebičeva, bivša učiteljica. Izvajala je: Žena je bila doslej politično brezpravna, in kot kažejo znaki, tudi v Jugoslaviji ne bo v tem pogledu mnogo bolje, ako se žena ne zave, da ima poleg dolžnosti tudi svoje pravice. Enako kot delavci, naj se strnejo tudi žene v močne organizacije, da potom njih izvojujejo političsko

svobodo. Ravno svetovna vojna je pokazala, kako je bila žena doslej vedno socialno ponižana, ker ji niso dali dovolj izobrazbe in casa. Ustanavljali so vse mogoče organizacije in aprovizacije, a nikjer ni socialna žena, dasi bi bilo to absolutno potrebno. Kadar so zahtevali od države pocpor ali podobno, kar naj bi bilo v prid materam in žensktvu sploh, so morali beračiti po cele mesece, da so dosegli malenkost. Država je pa imela seveda dovolj denarja, da ga je kar v milijonih razsipavala za militarizem. Ženskega dela danes nikjer ne upoštevajo tako kot moškega, to pa zato, ker so ženske premalo zavedne. To se najbolj jasno vidi pri učiteljstvu, kjer se smatra žensko kot manj vredno in se jo tudi slabše plačuje. (Ta krivica je po novi uredbi plač odpravljena. Op. uredn.) Moški imajo svoja zastopstva povsod, ženske nikjer zaradi lastne brezbrzičnosti; n. pr. višji šolski svet. Omenja politični boj, ki ni boj med voditelji strank, temveč tekma za načela. In ravno tu stoji soc. dem. stranka na stališču, da se ženska napravi enakopravna moškemu. Ženska naj se politisko izobrazbi, da potem sama odloči, kam hoče pripadati. Ni dovolj, da ženske samo zahtevajo zase volilno pravico, temveč če izvajajo to, sprejmejo tudi dolžnosti, da sodelujejo v vseh zakonodajnih in drugih zastopih. Naloga ženstva je v prvi vrsti materinsko zavarovanje, potem socialno zavarovanje itd. Dolžnost države je, da skrbi za otroke in matere. Le če se bo ženstvo zavedalo svoje naloge, se bo odločilo, h kateri stranki naj gre. Pravo mesto za ženo je edino v socialno demokratiški stranki. Inženir Štebi je razpravljal o razvoju ženskega vprašanja. Kazal je na delo žene v industriji, trgovini, v uradih. Ženo zlorabljajo kot delovno moč, zakaj ob enaki zmožnosti je slabše plačana nego moški. Ženska ima premalo samozavesti. Tega ni opažati samo pri nižjih slojih, ampak tudi pri višjih, izobraženejših. Učiteljice se ne brigajo dovolj za socialno politiko. Govornik je pozval ženstvo, naj se političsko organizuje.

— **Skrb za siročad** v vsej Jugoslaviji je prevzel ministrski podpredsednik dr. A. Korošec.

— **Josip Pogačnik** — poslanik na Dunaju. Dosedanji predsednik Narodne vlade SHS v Ljubljani, Josip Pogačnik, je imenovan za poslanika SHS na Dunaju.

— **Popolnitev članov mestnega šolskega sveta v Ljubljani.** Izvoljeni so: tovariš A. Likozar, prof. dr. Pipenbacher, dr. Triller in R. Pustoslemšek; namestniki: A. Hudovernik, E. Franchetti in S. Praprotnik.

— **V občinski svet ljubljanski** sta poklicana tov. Ivan Petrič, učitelj v Spodnji Šiški, in tov. Fran Skulj, učitelj v Ljubljani.

— **Razpust strokovne šole za obdelovanje lesa v Kočevju.** Vsi učitelji na strokovni šoli za obdelovanje lesa v Kočevju se odsloviijo na podlagi naredbe o tujerodnih uslužbencih. Ker ima ta šola samo 12 učencev, in sicer v 1. letniku 7, v 2. letniku 3 in v 3. letniku 2, se razpusti s 1. februarjem 1919.

— **Šolske in osebne vesti.** Višji šolski svet v Ljubljani je premestil službenim potom šolskega voditelja Josipa Hernausa iz Brezna za nadučitelja v Reko pri Laškem, Ivana Krajnika pa iz Kozjega kot šolskega voditelja v Brezno. — Višji šolski svet v Ljubljani je odstavil Avgusta Achitscha, nadučitelja pri Sv. Marjeti na Dravskem polju. — Višji šolski svet SHS v Ljubljani je odstavil od službe Viljemino Burianovo, stalno učiteljico pri Sv. Antonu (okraj Sevnica).

— **Res lepa demokracija!** Na prvi seji višjega šolskega sveta so bile na nekateri mesta suplentov kar nastavljene stalne učne osebe brez razpisa teh služb, suplenti pa so bili vrženi na cesto. Zakaj to? Saj so bile vendar to službe def. učiteljev, ki so bili mobilizirani in se niso na ta mesta več povrnili. (Eden je padel, drugi je postal nadučitelj.) Višje šol. oblasti bi morale vedeti, da so suplenti ravnotako učitelji kakor definitivni, da v tem slučaju še celo boljši nego oni, ki so jih definitivno rešili iz tistih krajev, kjer so se pokazali za sedanje razmere nezmožne. Kar ex offo premeščenih def. učnih oseb niso nikjer preveč veselili, najmanj pa še takih, ki jih zdaj predstavljajo. Šolske oblasti posegajo s tem predaleč, saj ne trpi samo mladina, užaljeno je tudi drugo učiteljstvo, ki bi se moralo na takih šolah čutiti zapostavljeno. Temu so kriva edinole šolska vodstva, ki se niso pravočasno zavzela za suplente. In o teh vodstvih bomo morali govoriti o prvi priliki na učiteljskih skupščinah. (Kolikor smo se informirali, se tiče gradano ravnanje dveh slučajev, ko sta bili dve učiteljici službeno premeščeni iz vzrokov, ki jih tu ne moremo navajati. Zato pa sta dve suplentki — zavedni in narodni učiteljici — prišli ob službo. Kam z njima? In čemu morata trpeti dve nedolžni kolegini zaradi

krivde drugih? Prav je, da slučaje obravnava učiteljstvo na svojih skupščinah, a svojim zastopnikom v šolskih korporacijah naj pošlje pravočasno informacije, da bodo mogli zagovarjati nedolžne in se zavzemati za njihove pravice! Okrajni šolski nadzorniki morajo sedaj imeti na skrbi, da prideta obe suplentki S. in K. takoj do kruha, ker ni njiju krivda, da sta sedaj brez služb. Op. uredn.)

— **Ce je le res!** Iz Celovca javljajo ljubljanskemu dopisnemu uradu: Glasom Dunajskega kor. urada poroča Narodnopolitiški odsek: Ameriška komisija je dne 28. pret. m. dospela na Koroško in je posetila kraje Spodnji Dravograd, Lahod, Ruda, Grebinj, Vobre, Djekše in Trušnje. Povsod so jih z veseljem sprejeli. Prebivalstvo, ki so večinoma slovenski kmetje, so soglasno izrazili željo po nedeljni Koroški v okviru Nemško-avstrijske republike. Na slovenske nagovore so kmetje brez izjeme odgovarjali nemški. Izražali so tudi željo po nemških in utrakvističnih šolah.

— **Tovariš Vollmaier iz Pernic.** Poročajo nam: Učitelj Vollmaier iz Pernic, ki ga je nemška patrulja iz Koroške aretirala, ker je žigosal denar v Soboti, dasiravno je ta okraj še tostran koroške-stajerske meje, se je vrnil iz Gradca. Vlačili so ga iz zaporu v zapor s pretvezo, da je prekorajčil demarkacijsko črto in vohunil. Demarkacijsko črto pa je v resnici prekorajčila patrula in ga je protizakonito aretirala ter s tem kršila pogodbo za premirje.

— **Čiščenje med učiteljstvom mariborskega okraja.** Višji šolski svet je odstavil od službe nadučitelja Mogeja in učitelja Schatza v St. Lovrencu nad Mariborom, Janjuna, nadučitelja pri Zgor. Kungoti, in Achitscha, nadučitelja pri Sv. Marjeti na Dravskem polju. — Skrajni čas je, da se tako čiščenje nikjer ne izvede tako natančno in strogo, kakor ravno v tem okraju. V severnoobmejnih krajih je treba premnogo novega, delavnega in zavednega učiteljstva, ker le tako učiteljstvo bo delovalo vsestransko domoljubno. Zato pa proč ne le z nemčurji, temveč tudi z narodnimi mlačeži, katerih ravno poslednje število v teh krajih ni malo. Ne na jeziku, temveč v dejanjih poznamo prave Slovence. — Kakor zvemo, bo v bližnjih dneh čiščenje med učiteljstvom tega okraja že dogotovljeno.

— **Red v Mariboru.** Iz Maribora nam poročajo: Mariborska nemškutarija je imela svojo glavno zaslonbo v nemškem učiteljstvu. Tu je bilo ognjišče in gnezdišče vseh spletk in intrig, katerih očetje pa so sedeli v Gradcu. Sedaj je vlada z energično roko razdrila ta kottišča in razgnala nemško propagando. Vsi nemški profesorji in učitelji na ženskem učiteljskem so odstavljani in njihova mesta so zasedli Slovenci. Ljudem, ki so delovali proti naši državi, so vzeli plače in podpore. Za vodjo ženskega učiteljskega je imenovan profesor Alfonz Vales, za začasnega mestnega šolskega nadzornika pa ruški učitelj Matija Lichtenwallner.

— **Umrl je** v Novem mestu Rihard Dolenc, vodja kmetijske šole na Grmu v pokouju, star 70 let. Blag mu spomin!

— **Jugoslovansko žensko gibanje.** Srbski in hrvatski listi poročajo, da snujejo Belgrajčanke veliko žensko organizacijo, ki naj se razširi po vsej kraljevini SHS.

— **Raznim šolskim in drugim knjižnicam!** Na državni gimnaziji SHS v Celju se nujno rabi večje število knjig: Fizika za nižje razrede srednjih šol (od Senekoviča), ker je prvi tisk popolnoma pošel, drugi je pa šele v delu. Poslamo vse različne knjižnice, naj bodisi z zgornjo, bodisi tudi s Schreinerjevo fiziko priskočijo na pomoč. Knjige je pošiljati na ravnateljstvo državne gimnazije v Celju.

— **Poročil se je** tov. Jakob Primožič, nadučitelj v Mekinjah pri Kamniku, z gđ. Elčo Pirčevno. Čestitamo!

— **Iz Rateč na Gorenjskem** nam pišejo: Italijani so polagoma zasedli ves zapadni del tukajšnje občine. Deželno cesto so zaprli z mitnico, drugo zemljišče z žično oviro, na prometne točke so postavili lope z močnimi stražami. Tako ovirajo obveščanje med samimi soobčani in tudi s sosedno Belo pečjo. Vzeli so nam železniško postajo in pošto, zato smo jo morali prestaviti v Kranjsko goro in izprošiti postajališče pri Čuvajnici ob potu v Planino. Za zapadni del je treba legitimacije, ki jo dobiš le za en dan ali dva. Do sedaj so pustili otroke iz tega dela občine neovirano posečati domačo ljudsko šolo. Pred nekoliko dnevi so jim pa prepovedali v vas. Sprva so zahtevali od njih legitimacije, ki so jim jo izdali na prošnjo starišev le za štiri dni, kakor da bi ne bilo pouka vsak teden za tednom. Zdaj jih pa sploh ne puste več v šolo in jim kažejo v Belo peč. V Beli peči sta po poleg običajnega nemškega pouka še dve dnevni uri italijanski in to še v prenapolnjenih sobah občinske hiše. Ni čuda, da se otroci branijo z vso silo in jokom hoditi v Belo peč, starši pa zaman mole-

dujejo na italijanskih poveljstvih. Zasedli bi bili gotovo tudi že vas, da nimamo strahov vrlih bratov Srbov. Zaradi teh ni pri Italijanih pravega poguma.

— **Madžarsčina in nemščina v Osleku** prepovedani. Poveljnik posadke v Osleku je ukazal, da ne sme nihče nositi vojaške obleke, kdor ne služi, pa tudi ne rezervni častniki. Nadalje je prepovedano vojakom in civilistom na ulici govoriti madžarsko ali nemško. Kdor bi prekršil to naredbo, ga bo prišla vojaška policija.

Srednješolske vesti.

— **Osemdesetletnico** svojega rojstva je praznoval dne 10. t. m. vpokojeni profesor M. Vodušek, v Ljubljani, ki je mnogo delal na narodne, šolske in znanstvenem polju. Čestitamo!

— **Z obrtne sole v Ljubljani.** Ravnatelj obrtne sole vladni svetnik Ivan Subic je vložil na poverjenstvu za uk in bogočastje, nacrt, naj se obrtna sola podredi oddeku za uk in bogočastje, kakor je to v Srbiji in na Hrvaškem in kakor je bilo to tudi v Avstriji do leta 1908., ko so izročili obrtno šolstvo ministrstvu za javna dela. Ze Avstrija je nameravala neposredno pred vojno podrediti obrtno šolstvo zopet ministrstvu za uk in bogočastje. Načrt ravnatelja Ivana Subica je deželna vlada odobrila.

— **Preureditev mestnega dekljskega liceja v Ljubljani.** Na seji občinskega sveta ljubljanskega dne 11. t. m. je poročal občinski svetnik Jak. Dimnik o preureditvi mestnega dekljskega liceja ter je v imenu šolskega odseka stavil te predloge: 1. Mestnemu magistratu se naroča, da stori na poverjenstvu za uk in bogočastje potrebne korake, da se mestni dekljski licej podzrži. 2. Mestni dekljski licej se razširi na osem razredov in preopne v dekljsko realno gimnazijo. 3. Ravnateljstvu se naroča, da sestavi sedanjim tukajšnjim razmeram odgovarjajoč učni načrt za osemrazredno dekljsko realno gimnazijo. — Predlogi so bili sprejeti.

— **Nemški deželni šolski svet** je odstavil v Celovcu prof. na celovski gimnaziji dr. Franceta Kotnika in prof. na učiteljskem Kovačiču; na realni gimnaziji v Beljaku pa veroučnega profesorja Hribarja in prof. Herzeleta. — Drugod Slovence odstavljajo, pri nas pa Nemce nastavlajo.

— **Češka realna gimnazija na Dunaju.** Dunajsko češko šolsko društvo »Komensky« je sklenilo, da otvori na Dunaju češko realno gimnazijo.

— **Šolska konferenca v Dalmaciji.** Iz Splita poroča Dalmatinski dopisni urad: Po iniciativi srednješolskih profesorjev se je sklicala te dni informativna enketa v svrhu ureditve šolstva. Pokrajinska vlada je imenovala svojega delegata dr. Orisogona.

Književnost in umetnost.

— **»Mlada Jugoslavija«.** List za slovensko koroško mladino. Uredništvo in upravnništvo: Okrajni šolski svet SHS v Velikovecu. — Urednika listu sta: P. Koschier, šol. nadzornik v Velikovecu, in P. Močnik, nadučitelj v Pliberku. — Ker ni slovenskih učnih knjig, ki jih pa tudi zaradi slabih prometnih razmer ni dobiti, a se sedaj še ne ve, katere bodo oficijelno uvedene, se je odločil okr. šol. svet v Velikovecu, da izdaja za prehodno dobo, oziroma do novega šol. leta na vsakih 14 dni imenovani list. »Mlada Jugoslavija« je prirojena koroškim razmeram in bo gotovo dobro nadomeščala slovensko učno knjigo. Vsebinski je raznovrstna — podaja vsaki učni stopnji nekaj in bo — kar je glavno — zbujala zanimanje do čitanja in ljubezen do slovenske besede. Ta raznolikost naj listu ostane. Želimo temu modernemu pedagoškemu in učnemu sredstvu najboljših uspehov v narodni vzgoji!

— **Skrb za dojenčke.** Pravkar je izšla v založbi Tiskovne zadruge v Ljubljani časa jako primerna brošura dr. Bogdana Derčarja: »Dojenček, njega negovanje in prehrana«. Knjižica je pisana praktično

kot navodilo za vzgojo in prehrano dojenčka. Pisatelj razpravlja v njej o razviku otroka, o ravnanju z novorojenčkom, hranitvi doječe matere, o dojkah, o umetni hranitvi, o hranjenju s kravimi mlekom, o mešanem hranjenju ter o boleznih dojenčkov. Knjižico je spisal ljubljanski zdravnik strokovnjak za otroške bolezni, ki z vso vneto zastopa mnenje, da mora vsaka mati sama dojiti svojega otroka. — Svetovna vojna nam je pobrala na tisoče mladeničev in mož, pomanjkanje pa pomorilo mnogo mladine in starejših ljudi. Prebivalstvo Jugoslavije se je na ta način jako zmanjšalo. Zato moramo skrbeti sedaj tembolj za svoj naraščaj, gledati na to, da kolikor mogoče znižamo umrljivost dojenčkov in skrbimo za njihovo zdravje in uspevanje. Iz teh vzrokov knjižico prav toplo priporočamo vsem materam, zlasti pa mladim, ki so tozadnega pouka jako željne in potrebne. — Knjižica velja K 3, s poštnino K 3.30. Naroča se pri Tiskovni zadrugi v Ljubljani, Sodna ulica 6.

Za rezervni sklad Zaveze.

Prostovoljni organizacijski davek.

(Sklep upravnega odbora Zaveze z dne 27. decembra 1918.)

IX. izkaz.

Po 20 K: Črnagoj Fran — Ljubljana; Luznar Franc — Primskovo pri Kranju; Franja in Ana Mandeljeva — D. M. v Podju; Zitko M. — Sodražica. Po 10 K: Žen Ivan — Soteska p. Straža; Stefančič Fran, Fink Konrad — Vel. Lašče; Azman Josip — Breznica p. Zirovnica; Jordan Fran — Ihan; Demšar Ivan — Smarjeta na Dol. — Današnji izkaz 160 K. Prej izkazanih 1575 kron. Skupaj 1735 K. Ivan Petrič, Ljubljana-Sp. Šiška.

LISTNICA UREDNIŠTVA.

»Jasna Poljana«: Prejeli smo rokopis in ga porabimo čimprej.

— **Slovenjegraški okraj:** Dopisa iz slovenjegraškega okraja, priobčenega v 4. št. letošnjega leta, nam ni poslal dopisnik iz nikakih osebnih namenov ali teženj, tudi nas ni hotel mistificirati. To mu radi verujemo. Zadevo ima sedaj v obravnavi pristojno učiteljsko društvo. Tako je prav!

Izdajatelj in odgovorni urednik:

Fran Marolt.

Last in založba »Zaveze jugoslovanskega učiteljstva«.

Tiska »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani.

Rada bi dobila knjigo: Pirc-Komotar, Zgodovina srednjega veka. — V knjigotrnihar je ni več. — Ako mi jo kdo proda ali posodi, naj me blagovoli obvestiti na naslov: Lucija Mencingerjeva, učiteljica, Begunje pri Lescah (Gorenjsko).

Naš denarni zavod.

Geslo: Kar plodonošno naložim, v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica »Učiteljskega konvikta« v Ljubljani

reglistrovana zadruga z omejenim jamstvom.

Promet do 31. januarja 1919 K 20.304.69.

Uradne ure: Vsak četrtek in vsako soboto od 1/2. do 1/2. ure popoldne.

Št. 71/II 1919.

Razpis učnih mest

v šol. okraju Slovenska Bistrica.

1. Črešnjevec, 5 razr. ljud. šola z vzpo-rednico, II. kraj. razr., eno učno mesto, stalno, oziroma začasno.
2. Laporje, 5 razr. ljud. šola, III. kraj. razr., tri učna mesta, stalno, oziroma začasno.
3. Makole, 6 razr. ljud. šola, III. kraj. razr., štiri učna mesta, stalno, ozir. začasno.
4. Poljčane, 6 razr. ljud. šola, II. kraj. razr., eno učno mesto, stalno.
5. Slovenska Bistrica, 4 razr. deška ljud. šola, II. kraj. razr., eno učno mesto, stalno, oziroma začasno.

Pravilno opremljene prošnje je vložiti predpisanim službenim potom do 15. sušca 1919 pri dotičnih krajnih šolskih svetih.

Okrajni šolski svet Slovenska Bistrica, Maribor, 2. februarja 1919.

Vsaakega državljana kraljevine SHS dolžnost je, da se zanima za javna vprašanja: Demokratsko glasilo za kulturo, politiko, gospodarstvo in socialna vprašanja je polmesečnik

RAZMAH

Ta revija začne izhajati v februarju in bo prinašala prispevke najboljših sil mlade jugoslovanske demokratske generacije. Zaradi draginje papirja in visokih tiskarskih stroškov bomo tiskali le toliko izvodov »RAZMAHA«, kolikor bo priglasenih naročnikov. Zato prosimo, da se naročniki brez odloga oglašijo. Kot polmesečnik bo stal »RAZMAH« do konca tekočega leta 25 K.

Naročila sprejema Tiskovna zadruga v Ljubljani, Sodna ulica št. 6.